

INFORMACIJA O POTPISIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU MEĐUNARODNE UNIJE ZA TELEKOMUNIKACIJE I MINISTARSTVA EKONOMSKOG RAZVOJA O IZRADI NACIONALNOG PLANA RAZVOJA MREŽA ZA ŠIROKOPOJASNI PRISTUP INTERNETU

I UVOD

Razvoj infrastrukture informacionih i komunikacionih tehnologija (IKT) je među prioritetima Vlade Crne Gore i dio je nacionalnih strateških ciljeva razvoja i integracije.

Vlada je prepoznala da je, kako bi se iskoristile transformacione moći ICT-a, od suštinske važnosti imati infrastrukturu širokopropusnog pristupa širom zemlje.

S tim u vezi, izrada Nacionalnog plana razvoja mreža za širokopojasni internet (u daljem tekstu: Nacionalni plan) definisana je kao obaveza i u ključnim strateškim dokumentima, kao što su: Srednjoročni program rada Vlade Crne Gore 2024-2027. u okviru cilja: „Digitalna Crna Gora, transparentna i efikasna javna uprava“, Program ekonomskih reformi Crne Gore za period 2023-2025. godina, u okviru reformske mjere 11 (Unaprijeđenje infrastrukture za širokopojasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije) kao i Strategijom digitalne transformacije Crne Gore 2022-2027. u okviru razvoja širokopojasnog pristupa u skladu sa dokumentom EU „Evropsko gigabitno društvo 2025“.

Imajući u vidu značaj Nacionalnog plana, kao i kompleksnost njegove izrade, Ministarstvo ekonomskog razvoja (u daljem tekstu: Ministarstvo) planira izradu ovog dokumenta u saradnji sa Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU).

ITU je organizacija koja je osnovana 1932. godine (naslijedila je Međunarodnu telegrafsku uniju osnovanu 1865.godine) sa sjedištem u Ženevi, a u cilju povezivanja u svijetu kroz informaciono komunikacione tehnologije. Funkcioniše kao specijalizovana agencija UN za telekomunikacije. Trenutno ima 192 države članice među kojima je i Crna Gora.

Shodno navedenom potrebno je zaključiti sporazum kako bi se u njemu definisale prava i obaveze potpisnika.

II ZNAČAJ NACIONALNOG PLANA

Dalji razvoj elektronskih komunikacionih mreža (sa posebnim naglaskom na razvoj mreža novih generacija) i omogućavanje pristupa internetu velikim brzinama (širokopojasni pristup internetu) cjelokupnom stanovništvu i svim privrednim subjektima u Crnoj Gori, u skladu sa nacionalnim (Strategija digitalne transformacije 2022-2026 i dr.) i evropskim strateškim dokumentima (EU digitalna agenda 2030 i dr.) obezbjeđuje univerzalni pristup digitalnim robama i uslugama, iskorišćavanje potencijala digitalne ekonomije, kao i korišćenje servisa e-uprave od strane svih građana i privrednih subjekata, čime bi se stvorili uslovi za jačanje konkurentnosti društva u cjelini.

Uopšteno govoreći, širokopojasni pristup je povezan sa socio-ekonomskim uticajima kao što su:

- › povećana efikasnost u preduzećima i javnim organizacijama koje se nalaze u oblastima sa ograničenom ili nikakvom pokrivenošću širokopojasnom mrežom;
- › pojava novih mogućnosti u pogledu zapošljavanja mladih i samozapošljavanja;

› rad na daljinu koji može dovesti do decentralizovanog radnog okruženja koje poboljšava produktivnost.

› poboljšane digitalne veštine i više mogućnosti u pogledu pristupa obrazovnim uslugama;

› poboljšan kvalitet života u ruralnim područjima, sa više mogućnosti za zabavu i poboljšane komunikacije.

Širokopojasni pristup internetu olakšava razvoj novih izuma, inovativnih rješenja, novih i poboljšanih usluga i roba, novih procesa, novih poslovnih modela, te povećava nivo konkurentnosti i fleksibilnosti u privredi. Uopšteno gledano, širokopojasna mreža nudi poboljšane ICT performanse, što se smatra višenamjenskom tehnologijom koja fundamentalno mijenja kako i gdje je organizovana ekonomska aktivnost.

Širokopojasni pristup je također prepoznat kao međusektorski pokretač, podržavajući nacionalne napore za razvoj ekonomije znanja, podstičući digitalnu transformaciju u državnim uslugama i digitalnu tranziciju u svim sektorima, proširujući nove mogućnosti za preduzeća i pružajući veću vrijednost za građane i potrošače. Ovo je evidentno u naporima privreda da povežu širokopojasnu mrežu sa sektorskim inicijativama, uključujući pružanje kvalitetnog obrazovanja, promovisanje socijalne uključenosti i beneficija, posebno u ruralnim i udaljenim područjima. Indirektni efekti proizlaze iz ulaganja u tehnologiju i izgradnju infrastrukture. Indirektni efekti potiču od uticaja širokopojasnog pristupa na faktore koji podstiču rast kao što su inovacije, konkurencija i globalizacija. Očekuje se da će razvoj širokopojasnog pristupa imati značajan uticaj na ekonomiju, omogućavajući organizacione promjene i jačanje koordinacije kako bi se iskoristile koristi od ukupnih ulaganja u IKT. Štaviše, u poređenju sa drugim višenamjenskim tehnologijama, kao što su željeznice i električna energija, utjecaj širokopojasnog pristupa i ICT-a može biti veći i materijalizovati se brže, u skladu sa razmjerom i efektima mreže.

Brza i sveprisutna internet konekcija omogućava digitalne ekosisteme koji su neophodne komponente programa usmjerenih na razvoj, ekonomsku transformaciju i rast prihoda. Dakle, to je kamen temeljac i preduslov za digitalnu transformaciju crnogorske privrede i društva. Iz tog razloga, širokopojasni pristup se može smatrati suštinskom infrastrukturom pored druge infrastrukture kao što su putevi, električna energija, vodovod i kanalizacija.

Donošenje dokumenta „Nacionalni plan razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu“ služi kao mapa puta za implementaciju širokopojasnog pristupa internetu u cijeloj državi;

III OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREDJUJU SPORAZUMOM

Kako bi se pripremio kvalitetan Nacionalni plan, Ministarstvo se obratilo Međunarodnoj uniji za telekomunikacije (ITU) za podršku, imajući u vidu da postoji kvalitetna saradnja između Vlade Crne Gore i ITU i da je Crna Gora član ITU i za to članstvo plaća godišnju kontribuciju,

U Preambuli sporazuma ugovorne strane saglasile su se da će bliža saradnja između strana dodatno unaprijediti međusobne interese i ciljeve potpisivanjem ovog sporazuma.

U članu 1 Sporazuma definišu se uslovi za strateško partnerstvo na izradi Nacionalnog plana.

Članovima 2-4 defefinišu se finansijske obaveze, način plaćanja i korišćenja sredstava potpisnica Sporazuma.

Članom 5 ostavlja se mogućnost za definisanje dodatnih zajedničkih akcija u vezi sa Sporazumom.

Članom 6 određeno je da će ITU sprovođiti aktivnosti u skladu sa internim pravilima, propisima, procedurama i praksom ITU-a.

Članovi 7 -9 definišu zadržavanje svih prava, pravne temelje i vlasništvo nad već postojećim ili posebno kreiranim materijalima koje je dostavila drugoj Strani u cilju unapređenja Aktivnosti iz Priloga 1 kao i svaki izvedeni, poboljšani ili modifikovani materijal.

Član 9 utvrđuje mogućnost međusobnog konsultovanja u vezi sa bilo kojim pitanjem koje može proisteci iz ili u vezi sa prevarantskim i koruptivnim praksama i sukobima interesa u vezi sa Sporazumom.

Član 10 određuje način obavještanja strana.

Član 11 definiše datum stupanja na snagu Sporazuma. Ovaj LoA(Letter of Agreement=Pismo o sporazumu) stupa na snagu danom potpisivanja obje Strane, MEK-a i ITU-a, a njegove odredbe će ostati efektivne i na snazi sve dok sva prava i obaveze Strana ne budu ispunjene u skladu sa ovim LoA.

Članom 12 i 13 određuje se način raskida Sporazuma, kao i promjene Sporazuma.

Članovima 14-16 regulišu se pitanja eventualnog spora, jezika Sporazuma, kao i način potpisivanja.

Procjena finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje Sporazuma

Za izradu Nacionalnog plana, pri planiranju budžeta Ministarstva za tekuću godinu, izdvojeno je 30.000,00 €, iz razloga što je bilo predviđeno angažovanje konsultanta/ eksperta na pripremi ovog plana.

Međutim, s obzirom da je Crna Gora član ITU-a za koje članstvo plaća godišnju kontribuciju, kroz kontinuirane kontakte sa predstavnicima ITU-a, došlo se do ideje za zajedničku realizaciju ovog plana,na način da će ITU izdvojiti 15.000,00 CHF dok će Ministarstvo prenijeti ITU-u 10.000,00 CHF (10.475.02 eura¹) za sprovođenje aktivnosti u cilju izrade Nacionalnog plana a koji je definisan ovim sporazumom.

Potreba usaglašavanja unutrašnjih propisa sa Sporazumom

Ne postoji potreba usaglašavanja unutrašnjih propisa Crne Gore sa Sporazumom.

¹ Xe Currency Converter, 25.2.2024.

SPORAZUM ("LOA")

IZMEĐU

MEĐUNARODNE UNIJE ZA TELEKOMUNIKACIJE

!

MINISTARSTVA EKONOMSKOG RAZVOJA CRNE GORE

O "NACIONALNOM PLANU ZA RAZVOJ MREŽA ZA ŠIROKOPOJASNI PRISTUP INTERNETU"

Ovo pismo o sporazumu (u daljem tekstu „**LoA**“) sklapaju Međunarodna unija za telekomunikacije (u daljem tekstu „**ITU**“), sa sjedištem: Place des Nations, 1211 Ženeva 20, Švajcarska i Ministarstvo za ekonomski razvoj Crne Gore, sa sjedištem: Rimski TRG 46, 81000, Podgorica, Crna Gora (u daljem tekstu „**MEK**“) (u daljem tekstu zajednički se nazivaju „Strane“ i naizmjenično „Strana“ u jednini).

PREPOZNAJUĆI da će bliža saradnja između Strana dodatno unaprijediti međusobne interese i ciljeve;

SADA, STOGA, u cilju podsticanja zajedničke saradnje, Strane se ovim sporazumom usaglašavaju sledeće:

1. Strane se pozivaju na aspekte saradnje kako je navedeno u Prilogu 1 koji je priložen ovom LoA, i žele da u ovom LoA i njegovom Prilogu 1 (koji čini sastavni dio LoA) definišu uslove pod kojima Strane ulaze u strateško partnerstvo radi izrade Nacionalnog plana za razvoj mreža za pristup širokopojasnom internetu u Crnoj Gori..
2. ITU će izdvojiti CHF 15000 (petnaest hiljada švajcarskih franaka), a MEK će prenijeti ITU-u iznos od CHF 10 000 (deset hiljada švajcarskih franaka) („**Iznos**“) za sprovođenje aktivnosti navedenih u priloženom Prilogu 1. (zajedno, „**Aktivnosti**“), koji čini sastavni dio ovog LoA. Iznos će biti uplaćen u cijelosti od strane MEK-a u jednoj tranši u roku od trideset (30) dana nakon što ITU bude unešen u MEK-ove sisteme plaćanja.
3. Iznos će biti prebačen na sledeći bankovni račun ITU:

UBS Switzerland AG

Case Postale 2600

CH-1211 Genève 2

Vlasnik računa: Union Internationale des Télécommunications

Broj računa: 240-FP10 0889 0

IBAN: CH83 0024 0240 FP10 0889 0

SWIFT KOD: UBSWCHZH80A

Svrha: Nacionalni plan za razvoj mreža za pristup širokopojasnom internetu

4. Iznos će biti iskorišćen od strane ITU isključivo za svrhe navedene u Prilogu 1. ITU će upravljati Iznosom i sprovoditi Aktivnosti u skladu sa važećim pravilima, propisima, procedurama i praksama ITU. Shodno tome, angažovaće se i administrirati osoblje, nabavljaće se oprema, materijali i usluge, i sklapaće se ugovori, u svakom slučaju, podložno i u skladu sa relevantnim odredbama takvih pravila, propisa, procedura i prakse ITU-a. Iznos i Aktivnosti biće isključivo predmet internih i eksternih revizijskih procedura utvrđenih finansijskim pravilima, propisima i procedurama ITU-a.

5. MEK i ITU mogu odlučiti da zajednički preuzmu dodatne akcije u vezi sa sporazumom za obezbjeđivanje „Nacionalnog plana za razvoj mreža za širokopolasni pristup internetu“, koje ne spadaju u djelokrug ovog LoA. MEK i ITU žele da razjasne da će rokovi i uslovi za sprovođenje takvih dodatnih radnji (uključujući, bez ograničenja, one koji se odnose na pravna i operativna pitanja) biti navedeni u jednom ili više pravno obavezujućih pisanih sporazuma ili drugih instrumenata za koje će biti nezavisno pregovarano, usaglašavano i potpisano od strane MEK-a i ITU-a nakon izvršenja ovog LoA.
6. ITU će sprovođivati Aktivnosti u skladu sa internim pravilima, propisima, procedurama i praksom ITU-a. Kao takav:
 - a. ITU neće preuzeti nikakve obaveze ili nastaviti sa izvršavanjem Aktivnosti, osim ako i dok se njihovo potpuno finansiranje ne obezbijedi i ITU ne primi Iznos u potpunosti u skladu sa uslovima plaćanja ovog LoA.
 - b. Ako Iznos nije dovoljan za izmirenje svih troškova i izdataka u vezi sa sprovođenjem Aktivnosti, Strane će revidirati i prilagoditi obim i/ili budžet Aktivnosti, po potrebi, kako bi se osigurali takvi troškovi i kako izdaci ne bi prelazili Iznos. Bilo koji saldo Iznosa koji je preostao nakon sprovođenja svih Aktivnosti koristiće se za podršku i sprovođenje aktivnosti ITU-a, kako to strane međusobno utvrde.
7. Svaka Strana će zadržati sva prava, pravne temelje i vlasništvo nad već postojećim ili posebno kreiranim materijalima koje je dostavila drugoj Strani u cilju unapređenja Aktivnosti iz Priloga 1 kao i svaki izvedeni, poboljšani ili modifikovani materijal. Sva prava i vlasništvo (uključujući bilo kakvo pravo intelektualne svojine) na bilo kakve izvještaje, studije, materijale, članke ili druge originalne intelektualne radove, koje je Strana nedavno kreirala u kontekstu i posebno u svrhu sprovođenja Aktivnosti, pripada isključivo sa ITU-om sa svjetskim, trajnim, besplatnim, podlicenciranim pravom i licencom koja je dodijeljena MEK-u da koristi takve radove zaštićene autorskim pravima u interne svrhe.
8. Ako je implementacija bilo koje Aktivnosti odložena, suspendovana ili spriječena zbog slučaja više sile ili bilo koje okolnosti van razumne kontrole ITU ili MEK-a, Strane će se konsultovati i pregovarati jedna sa drugom kako bi se međusobno saglasile o bilo kojem odgovarajućem rješenju. Neće se smatrati da nijedna Strana nije ispunila svoje obaveze iz ovog LoA dok je izvršenje odloženo, suspendovano ili spriječeno u slučaju više sile ili okolnosti koje su van razumne kontrole takve Strane, i nijedna nadoknada neće biti potražena od strane druge Strane u takvim slučajevima.
9. ITU i MEK će dalje razgovarati i dogovoriti zajedničku komunikacijsku strategiju u vezi sa ovom saradnjom, uključujući, između ostalog, priznanje od strane ITU-a za Iznos koji je MEK doprinio prilikom sprovođenja Aktivnosti.
10. Strane će se međusobno konsultovati u vezi sa bilo kojim pitanjem koje može proisteći iz ili u vezi sa prevarantskim i koruptivnim praksama i sukobima interesa u vezi sa LoA. Sve optužbe o korupciji će se odmah istražiti i, kada se to potvrdi, svaka Strana će bez odlaganja pokrenuti odgovarajuće dodatne radnje u skladu sa svojim važećim politikama, procedurama i smjernicama kada takve optužbe uključuju osoblje i/ili aktivnosti te Strane. Strane će jedna drugoj pomoći u istragama i dodatnim radnjama protiv navoda o prevari i korupciji.
11. Sva obavještenja koja jedna Strana treba da drugoj strani u vezi sa ovim LoA trebaju biti u pisanom obliku i smatraće se efikasno dostavljenim samo ako (i) budu dostavljena lično; (ii) poslati preporučenom poštom, uz potvrdu prijema; ili (iii) poslati faksom ili e-poštom sa potvrdom prijema, u svakom slučaju, na adresu druge Strane navedenu u nastavku. Svako takvo obavještenje stupa na snagu na dan kada ga primi Strana na koju je upućeno. Adresa ili kontakt osoba Strane može se promijeniti odgovarajućim obavještenjem drugoj Strani u skladu sa ovim odjeljkom.
 - a) Sva obavještenja i druga komunikacija upućena ITU-u treba da bude poslata na:

International Telecommunication Union
Place des Nations
CH-1211 Geneva 20
Switzerland
Attention: Jaroslav Ponder, Head of the ITU Office for Europe
Telecommunications Development Bureau
Fax No.: +41227306065
E-mail: jaroslav.ponder@itu.int

b) Sva obavještenja i druga komunikacija upućena MEK-u treba da bude poslata na:

Adresa: 46 Rimski Trg, 81000, Podgorica,
Na ruke: **TBD**
Telefon : **TBD**
Email: **TBD**
Kopija na: Istu fizičku adresu, Na ruke: Ministarstvo za ekonomski razvoj

12. Ovaj LoA stupa na snagu danom potpisivanja obje Strane, MEK-a i ITU-a, a njegove odredbe će ostati efektivne i na snazi sve dok sva prava i obaveze Strana ne budu ispunjene u skladu sa ovim LoA.
13. Bilo koja Strana može da raskine ovaj LoA ako o tome obavijesti drugu Stranu najmanje trideset (30) dana unaprijed. U tom slučaju, nastali troškovi i obaveze koje je ITU preuzeo u vezi sa ovim LoA prije datuma stupanja na snagu takvog raskida biće naplaćeni od Iznosa.
14. Uslovi i odredbe ovog LoA ili bilo kog od njegovih Priloga mogu se izmijeniti ili odbaciti samo pismenim amandmanom potpisanim od obje Strane. Svaka takva izmjena će biti priložena i činiće sastavni dio ovog LoA. Nijedna Strana ne može prenijeti ili ustupiti ovaj LoA ili bilo koje od prava ili obaveza takve Strane iz ovog Ugovora bez prethodnog pismenog pristanka druge Strane; osim što će ITU imati pravo, po sopstvenom nahođenju, da podugovara izvođenje Aktivnosti ili njihovih djelova.
15. Svaki spor koji proistekne iz ovog LoA ili se odnosi na njega, biće riješen direktnim i prijateljskim pregovorima između Strana, ili na bilo koji drugi način o kome se Strane međusobno pismeno saglase.
16. Ovaj LoA je na engleskom jeziku, koji jezički prevladava nad bilo kojom verzijom ili prevodom koji se mogu napraviti u budućnosti. Svaka verzija na bilo kom drugom jeziku služi samo radi praktičnosti i ne obavezuje Strane.
17. Ništa sadržano u ili u vezi sa ovim LoA neće biti smatrano ili protumačeno kao odricanje, bilo izričito ili implicitno, od bilo koje od privilegija, imuniteta ili pogodnosti koje ITU ili bilo koji od njegovih zvaničnika uživaju na osnovu međunarodnih sporazuma i nacionalnih zakona koji se primjenjuju na ITU.
18. Ovaj LoA će biti potpisan svojeručno i u više primjeraka, pri čemu će se svaki (uključujući stranice sa potpisima) smatrati originalom, ali svi zajedno će činiti jedan te isti instrument.

U POTVRDU ČEGA, Strane su zahtijevale od svojih propisno ovlašćenih predstavnika da potpišu ovaj LoA, na engleskom jeziku, od datuma navedenih u nastavku.

U ime MEK-a:

Ime: **TBD**

Funkcija: **TBD**

Datum:

Mjesto:

U ime Međunarodne unije za telekomunikacije:

Ime: Dr Cosmas Luckyson Zavazava

Funkcija: Direktor, Biro za razvoj telekomunikacija (ITU)

Datum:

Mjesto: Ženeva

Prilog 1 – Obim i ciljevi, specifični zadaci i Plan aktivnosti

Obim i ciljevi:

Cilj je izrada dokumenta Nacionalnog plana razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu koji treba da sadrži:

- Analizu trenutnog stanja pristupa širokopojasnom internetu
- Zahtjeve za digitalno povezivanje (Srednjoročna vizija razvoja, razvojne potrebe, potencijali, prioriteta javnih politika)
- SWOT analizu
- Pregled mjera, aktivnosti i projekata
- Unapređenje i ujednačenu primjenu zakonodavnog okvira u oblasti izgradnje i unapređenje prakse prostornog planiranja u vezi sa mrežom pristupa širokopojasnom internetu
- Informisanje i edukaciju javnosti o elektromagnetnim poljima, odnosno zakonu o nejonizujućim zračenjima
- Podsticanje uvođenja 5G mreža
- Jedna od prioriteta politika Nacionalnog plana treba da bude podsticanje uvođenja brzih mreža na djelovima teritorije Crne Gore gdje nije moguće obezbijediti dostupnost brzih mreža pod normalnim tržišnim uslovima.
- Analiza potencijalne primjene dodatnih oblika finansijske pomoći
- Obezbeđivanje kvalitetnog kadra koji će imati neophodna znanja i vještine, kako za implementaciju, razvoj i održavanje same mreže, tako i za kreiranje ICT rješenja zasnovanih na 5G mrežama za potrebe vertikalnih industrijskih sektora i javne uprave.

Specifični zadaci:

Analiza trenutnog stanja pristupa širokopojasnom internetu uz analizu Strategije digitalne transformacije, Strategije razvoja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, kao analiza koja sadrži:

- Situaciju na ICT tržištu
- Opšti pogled na tržišta širokopojasnog interneta
- Potražnja za širokopojasnim mrežama i potrebe za finansiranjem
- Regulisanje pristupa i zajedničkog korišćenja infrastrukture
- Upravljanje spektrom
- Poštovanje konvencija
- Viziju i strateške ciljeve 2025-2027
- Mjere za postizanje ciljeva i prioriteta
- Poboljšanje investicionog okruženja
- Javne besplatne WI FI mreže
- Razmatranje bezbednosti širokopojasnih mreža
- Jačanje institucionalnog okvira za jačanje širokopojasnih mreža
- Pregled univerzalne usluge i modela finansiranja
- Razvoj inovacija za digitalnu ekonomiju
- Razmatranje i podsticanje modela za povećanje poslovnih mogućnosti u svim privrednim sektorima (uključujući održivi turizam) i omogućavanje socijalnog uključivanja svih učesnika i zajednica kroz pristup ICT.

- Razmatranje i podsticanje modela za smanjenje siromaštva u cjelini u Crnoj Gori, otvaranje novih radnih mjesta za mlade generacije i žene i unapređenje prekogranične povezanosti.

Plan aktivnosti			
Ulazi	Aktivnosti	Indikatori	Izlazi
CHF 25,000 (ITU – 15,000 MEK – 10,000)	Nacionalni plan razvoja mreža za širokopojasni pristup internetu	Sveobuhvatno mapiranje trenutne širokopojasne pokrivenosti i identifikacija oblasti sa kritičnom potrebom za nadogradnjom. Predlog projekta kako najmanje XX% urbanih i XX% ruralnih područja u Crnoj Gori ima pristup brzom širokopojasnom pristupu do kraja XX .	Detaljan izvještaj o trenutnoj širokopojasnoj pokrivenosti i strateški plan za buduća proširenja i nadogradnje. Povećan ekonomski rast i poboljšan pristup digitalnim uslugama za stanovnike i preduzeća u Crnoj Gori.